
جرايم عليه امنيت و آسايش عمومي

تأليف: سعيد مرتضوي

دادستان عمومي و انقلاب تهران

عضو هيأت علمي

دانشكده حقوق دانشگاه آزاد اسلامي تهران

مجمع علمي و فرهنگي مجد

مرتضوی، سعید
جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی / تألیف سعید مرتضوی. - تهران:
مجد

ISBN 964- 7820-79-8

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا
۱. جزای اختصاصی ۳. - ایران. ۲. امنیت عمومی. ۳. جرایم و مجازاتها - الف. عنوان.
ج ۷ / ب ۲۳۵۳ LB
۳۷۸/۱۶۶۴
م ۱۳۴۳۶ - ۸۵
کتابخانه ملی ایران
محل نگهداری:

جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی

تألیف: سعید مرتضوی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۸۵ تعداد: ۳۰۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان ۱۲ فروردین، پلاک ۱۰، طبقه دوم

تلفن: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۹۰۹۹۸ - ۶۶۴۹۰۸۴۱ دورنگار: ۶۶۹۵۰۸۴۱

شابک: ۹۶۴-۷۸۲۰-۷۹۸

ISBN: 964-7820-79-8

نمایشگاه دائمی کتابهای حقوقی و قانون در دفتر مرکزی «مجد»

www.majdpub.com

E-mail: office@majdpub.com

فهرست مطالب

مقدمه	۱۷
فصل اول : کلیات	۲۱
گفتار اول: جرایم علیه امنیت	۲۳
الف) تعریف امنیت	۲۳
ب) تعریف جرایم علیه امنیت	۲۴
ج) اهمیت جرایم علیه امنیت	۲۶
د) ویژگیها و خصوصیات قانونی جرایم علیه امنیت کشور	۲۸
۱- صلاحیت مرجع رسیدگی به جرایم امنیتی	۲۹

۲- خصوصیات جرایم علیه امنیت کشور از نظر تعداد مرتکبین و

همکاری در ارتکاب جرم ۳۰

۳- خصوصیات جرایم علیه امنیت کشور در رابطه با شروع به جرم ۳۱

۴- خصوصیات جرایم علیه امنیت کشور در رابطه با معاونت در جرم ۳۲

۵- خصوصیات جرایم علیه امنیت کشور در رابطه با اعطای معافیت

از مجازات یا تخفیف ۳۳

گفتار دوم : جرایم علیه آسایش عمومی ۳۴

الف) تعریف ۳۴

ب) ویژگیها و خصوصیات قانونی جرایم علیه آسایش عمومی ۳۵

۱- از نظر مسئولیت کیفری مرتکب ۳۵

۲- از نظر نحوه تعقیب کیفری جرایم علیه آسایش عمومی ۳۶

۳- از نظر حیثیت عمومی جرم ۳۷

۴- از نظر صلاحیت محاکم کیفری داخلی در جرایم برون مرزی ۳۷

فصل دوم : بررسی جرایم علیه امنیت مصرح در قانون مجازات

اسلامی ۴۱

گفتار اول : انواع جرایم علیه امنیت در حدود..... ۴۳

الف) محاربه ۴۳

۱- عنصر مادی جرم ۴۴

۲- عنصر روانی جرم ۴۵

۳- مجازات محاربه و حیثیت جرم ۴۷

ب) برهم زدن امنیت مردم از طریق سرقت مسلحانه و قطع الطريق ... ۴۸

۱- عنصر مادی جرم ۴۹

۲- عنصر روانی جرم ۴۹

۳- مجازات ۵۰

ج) قیام مسلحانه علیه جمهوری اسلامی ایران ۵۰

۱- عنصر مادی جرم ۵۱

۲- عنصر روانی جرم ۵۱

۳- مجازات ۵۲

د) جرم براندازی حکومت جمهوری اسلامی ایران..... ۵۲

۱- عنصر مادی جرم ۵۳

۸ □ جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی

۲- عنصر روانی جرم ۵۳

۳- مجازات ۵۴

ه) جرم نامزد شدن در حکومت کودتا ۵۴

۱- عنصر مادی جرم ۵۵

۲- عنصر روانی جرم ۵۵

۳- مجازات ۵۵

گفتار دوم : جرایم علیه امنیت در تعزیرات ۵۷

الف) تشکیل یا اداره یا عضویت در دسته یا جمعیت به قصد برهم

زدن امنیت کشور ۵۷

۱- عنصر مادی جرم ۵۸

۲- عنصر روانی جرم ۵۹

۳- مجازات ۵۹

ب) تبلیغ علیه نظام یا به نفع گروههای مخالف نظام ۶۱

۱- عنصر مادی جرم ۶۲

۲- عنصر روانی جرم ۶۳

۳ - مجازات ۶۳

ج) جاسوسی علیه جمهوری اسلامی ایران ۶۳

۱ - عنصر مادی جرم ۶۶

۲ - عنصر روانی جرم ۶۶

۳ - مجازات ۶۷

د) جاسوسی علیه دولت بیگانه و به نفع دولت بیگانه دیگر در ایران .. ۶۸

۱ - عنصر مادی جرم ۶۹

۲ - عنصر روانی جرم ۶۹

۳ - مجازات ۷۰

ه) جاسوسی از طریق سرقت نقشه یا اسرار سیاسی ، نظامی و

عکسبرداری از اماکن ممنوعه ۷۰

۱ - عنصر مادی جرم ۷۰

۲ - عنصر روانی جرم ۷۲

۳ - مجازات ۷۴

۴ - بررسی و تحلیل جرم جاسوسی در قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح .. ۷۵

و) تحریک نیروهای مسلح به تمرد و فرار و عدم انجام وظایف ۷۸

۱- عنصر مادی جرم ۷۹

۲- عنصر روانی جرم ۸۰

۳- مجازات ۸۱

ز) جمع آوری اطلاعات طبقه بندی شده ۸۲

۱- عنصر مادی جرم ۸۲

۲- عنصر روانی جرم ۸۳

۳- مجازات ۸۴

ح) بی مبالائی در حفاظت اطلاعات ۸۴

۱- عنصر مادی جرم ۸۶

۲- عنصر روانی جرم ۸۷

۳- مجازات ۸۷

ط) همکاری با دول خارجی متخاصم ۸۸

۱- عنصر مادی جرم ۸۹

۲- عنصر روانی جرم ۸۹

۳- مجازات ۹۰

ی) مخفی نمودن جاسوسان دشمن ، جذب و معرفی جاسوس

برای کشور بیگانه ۹۱

۱- عنصر مادی جرم ۹۱

۲- عنصر روانی جرم ۹۲

۳- مجازات ۹۳

ک) تهدید به بمب گذاری ۹۴

۱- عنصر مادی جرم ۹۵

۲- عنصر روانی جرم ۹۵

۳- مجازات ۹۶

ل) تحریک مردم به جنگ و کشتار یا یکدیگر به هدف برهم زدن امنیت کشور .. ۹۶

۱- عنصر مادی جرم ۹۷

۲- عنصر روانی جرم ۹۷

۳- مجازات و نقش توبه در سقوط آن ۹۸

۴- تحریص و تشویق به اقدام علیه امنیت کشور از طریق مطبوعات. ۹۸

م) اهانت به مقدسات دینی..... ۱۰۰

۱- عنصر مادی جرم..... ۱۰۱

۲- عنصر روانی جرم..... ۱۰۲

۳- مجازات..... ۱۰۲

ن) اهانت به بنیانگذار جمهوری اسلامی و مقام معظم رهبری..... ۱۰۳

۱- عنصر مادی جرم..... ۱۰۴

۲- عنصر روانی جرم..... ۱۰۴

۳- مجازات..... ۱۰۵

س) سوء قصد به جان رهبر یا یکی از رؤسای قوای سه گانه یا

مراجع بزرگ تقلید..... ۱۰۵

۱- عنصر مادی جرم..... ۱۰۶

۲- عنصر روانی جرم..... ۱۰۷

۳- مجازات..... ۱۰۸

ع) سوء قصد به جان رئیس یا نماینده سیاسی کشور خارجی در ایران... ۱۰۸

۱- عنصر مادی جرم..... ۱۰۹

۲ - عنصر روانی جرم ۱۱۰

۴ - مجازات ۱۱۰

ف) توهین به رئیس یا نماینده سیاسی کشور خارجی در ایران ۱۱۱

۱ - عنصر مادی جرم ۱۱۲

۲ - عنصر روانی جرم ۱۱۲

۳ - مجازات ۱۱۳

فصل سوم : بررسی جرایم علیه آسایش عمومی ۱۱۷

گفتار اول : کلیات جرم جعل و تزویر ۱۱۹

الف) تعریف ۱۱۹

ب) خصوصیات جرم جعل و تزویر ۱۲۰

۱ - از نظر نوع جرم ۱۲۰

۲) از نظر موضوع جرم ۱۲۱

۳) از نظر نحوه ارتکاب جرم ۱۲۱

۴) از نظر حیثیت جرم ۱۲۲

ج) عناصر اختصاصی جرم جعل و تزویر ۱۲۲

- (۱) عنصر قانونی جرم جعل ۱۲۲
- (۲) عنصر مادی جرم جعل ۱۲۳
- (۳) عنصر روانی جرم جعل ۱۲۴
- گفتار دوم: انواع جعل ۱۲۶
- الف) جعل مادی ۱۲۶
- ۱ - ساختن نوشته، سند، امضا یا مهر دیگری ۱۲۶
- ۲ - سایر مصادیق جعل مادی در قانون ۱۲۸
- ب) جعل معنوی ۱۳۰
- ۱ - تغییر دادن موضوع یا مضمون نوشته ها یا قراردادهای ۱۳۳
- ۲ - تغییر دادن گفته یا نوشته یکی از مقامات رسمی یا اظهارات طرفین دعوا ۱۳۳
- ۳ - امر باطلی را صحیح یا صحیحی را باطل اعلام نمایند ۱۳۴
- ۴ - اقرار جلوه دادن امری که به آن اقرار نشده است ۱۳۴
- ج) وجوه افتراق جعل مادی و مفادی ۱۳۴
- ۱ - از نظر موضوع جرم ۱۳۴

۲- از نظر نحوه قلب حقیقت در نوشته یا سند ۱۳۵

۳- از نظر نوع سند یا نوشته ۱۳۵

۴- از نظر مرتکب جرم ۱۳۵

گفتار سوم : بررسی احکام مربوط به شروع به جعل و تزویر،

معاونت و معاذیر قانونی ۱۳۶

الف (شروع به جعل و تزویر ۱۳۶

ب) معاونت در جعل و تزویر ۱۳۸

ج) معاذیر قانونی معاف کننده از مجازات جرم جعل و تزویر. ۱۳۹

گفتار چهارم : استفاده از سند مجعول ۱۴۱

گفتار پنجم : سایر مصادیق جرم جعل و تزویر در قانون مجازات اسلامی .. ۱۴۴

الف) جعل اسناد یا احکام یا فرامین مقامات عالیہ مملکتی ۱۴۴

ب) جعل اسکناس و اسناد بانکی به قصد اخلال در نظام کشور ۱۴۴

ج) جعل مدرک تحصیلی ۱۴۵

د) جعل مهر و علامت ادارات و نهادهای عمومی غیردولتی ۱۴۵

ه) جعل مهر یا منگنه یا علامت شرکتهای تجاری ۱۴۵

- و) جعل اسناد رسمی توسط کارکنان دولت ۱۴۶
- ز) جعل اسناد رسمی و دولتی توسط افراد عادی ۱۴۶
- ح) جعل اسناد قضایی و اداری از ناحیه کارمندان و مأمورین به خدمات عمومی ۱۴۶
- ط) جعل اسناد غیررسمی ۱۴۷
- ی) عکسبرداری از اوراق هویت یا مدارک دولتی و عمومی ۱۴۷
- ک) جعل گواهی پزشکی برای معافیت اشخاص توسط افراد عادی ... ۱۴۸
- ل) صدور گواهینامه خلاف واقع توسط پزشک ۱۴۸
- م) صدور سایر تصدیقنامه های خلاف واقع ۱۴۸
- ن) شرکت در کنکور و امتحان به جای دیگری ۱۴۹
- نتیجه گیری و پیشنهادها ۱۵۳
- فهرست منابع ۱۵۷

مقدمه

«الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله»

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: سه چیز برای همه انسانها

ضروری است ؛ ۱- امنیت ۲- عدالت ۳- آسایش و توسعه

همانگونه که دانش پژوهان علم حقوق استحضار دارند تفاوت حقوق

جزای عمومی و حقوق جزای اختصاصی در این است که در حقوق

جزای عمومی کلیات و قواعد حقوق جزا و اصول مشترک حاکم بر

جرایم و مجازاتها از قبیل عناصر عمومی متشکله جرم، شروع به جرم ،

معاونت و شرکت در ارتکاب جرم ، شرایط و موانع مسئولیت کیفری

تعدد و تکرار جرم ، مرور زمان و نظایر اینها مورد بحث قرار می گیرد؛

اما در حقوق جزای اختصاصی به جرایم خاص و عناصر و

خصوصیات مربوط به هریک از آنها پرداخته می شود. در حقوق جزای

اختصاصی ۳ آنچه که مورد بحث قرار می‌گیرد جرایم علیه امنیت و مصالح عمومی کشور است که این عنوان به دو بخش جرایم علیه امنیت و جرایم علیه آسایش عمومی تقسیم می‌شود. جرایم علیه امنیت اعم از داخلی و خارجی اعمال مجرمانه ای است که موجب لطمه به منافع و مصالح کشور شده و موقعیت سیاسی داخلی و خارجی و امنیت و استقلال کشور را به مخاطره می‌اندازد. جرایم علیه آسایش عمومی، جرایمی هستند که به طور مستقیم موجبات اختلال در مناسبات اقتصادی، صنعتی، اجتماعی و خدماتی مردم را فراهم نموده و آسایش عمومی را در معرض تهدید قرار می‌دهند. در واقع در این دسته از جرایم ابتدا کل مردم جامعه متضرر می‌شوند و از این روست که آسایش عمومی به واسطه آن خدشه دار می‌گردد. با توجه به اهمیت ویژه امنیت و مصالح عمومی کشور، قانونگذار در قانون مجازات اسلامی در دو مبحث جداگانه به تبیین و تعیین مجازات جرایم علیه امنیت اقدام نموده است. بخشی از این جرایم در کتاب دوم قانون

مجازات اسلامی تحت عنوان جرایم مشمول مجازات حدود از مواد ۱۸۳ تا ۱۸۸ و بخش دیگر این جرایم در کتاب پنجم قانون مذکور تحت عنوان جرایم مشمول مجازات تعزیر از مواد ۴۹۸ تا ۵۱۷ مورد توجه قانونگذار واقع شده است. همچنین مقررات مربوط به جرایم علیه آسایش عمومی نیز در کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی از مواد ۵۲۳ تا ۵۴۷ پیش بینی شده است.

در این کتاب تلاش گردیده برای درک و تبیین موضوع جرایمی که بر حسب مورد ممکن است امنیت کشور اعم از داخلی و خارجی و یا آسایش عمومی مردم را به مخاطره اندازد تعریفی اجمالی ارائه ، سپس به شرح هریک از بزه های مربوط به این مبحث و عناصر متشکله آنها پرداخته شود. امید است این اثر مورد توجه دانشجویان و جامعه حقوقدانان واقع شده و نقشی هرچند ناچیز در تبیین جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی ایفا نماید.

۲۰ □ جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی

از درگاه ایزد منان برای همه افرادی که در جهت خدمت به نظام
مقدس جمهوری اسلامی و حفظ امنیت و آسایش عمومی و فروزان
نگه داشتن مشعل عدالت می‌کوشند توفیق بی‌کران آرزومندم.

همتی بدرقه راه کن ای طایر قدس

که دراز است ره مقصد و من نوسفرم

سعید مرتضوی